

Ametühinguliikumise

ABC



AMETIÜHINGULIIKUMISE ABC

Soomes on töötajate õigused tagatud nii seadusandlusega kui ka kollektiivlepingutega. Tänapäeval peavad inimesed neid õigusi enesestmõistetavateks. Midagi pole siiski saadud "tasuta" ja praegune olukord on aastakümneid kestnud töö tulemus. Ametiühinguliikumine (edaspidi aü-liikumine) on ühiste jõupingutustega saavutanud oma liikmetele tagatise ja soodustusi, mis enamikel maailma inimestel puuduvad.



MIDA AMETIÜHINGULIIKUMINE ON SAAVUTANUD

Kollektiivlepingud on aü-liikumise keskne "toode", millega määratakse kindlaks palgad, tööajad ja puhkused. Miinimumpalk Soomes, nagu palgad üldiselt, määratakse kindlaks erinevate kutsealade kollektiivlepingutega. Üldist ja kõigile ühist miinimupalka ei ole. Lepingutega kindlaksmääratud palgaskaalat tuleb järgida nii soomlastest kui ka välismaalastest töötajate puhul. Põhipalgale lisaks makstakse mh. eraldi puhkepäevahüvitist ja vastavalt kollektiivlepingutega kindlaksmääratud erinevaid lisatasusid.

Aü-liikumine on mõjutanud töötajate sotsiaalkindlustuste väljatöötamist, et inimesed ei jääks saatuse hooleks, kui neid tabab töötus, haigus või nad jäävad pensionile. Aü-liikumine on saavutanud ka mh töötasust sõltuva ehk palgapõhise töötushüvitise, mis moodustab 50 – 70 % palgast. Samuti on aü-liikumise pingutuste tulemuseks korralised puhkused, lapse- ja vanemapuhkus ning tööpension.

Aü-liikumine on olnud aktiivselt kaastegev tööaegu, töötingimusi ja tööturvalisust puudutava seadusandluse väljatöötamisel. Sellele lisaks mõjutatakse kollektiivlepingu sätetega töötajate töötingimusi ja mh. ka töist jaksamist.





KUIDAS LEPINGUD SÜNNIVAD

Soome on konsensus- ehk kokkuleppeühiskond. Kõikidel ametiühingutel on tööandjapoolne läbirääkimispartner. Nii töötajad kui ka tööandjad on hästi organiseerunud.

Kui näiteks riik soovib muuta tööajaseadust, moodustab ta tööühma, mille töösse kaasatakse oma seisukohti esitama ka tööturuorganisatsioonid. Seda mudelit kasutatakse kõikides neis küsimustes, millel on töötajate ja tööandjate jaoks oluline tähendus. Üldiselt töötavad tööühmad seni, kuni üksteisemõistmine on saavutatud. Sellist menetlusviisi kutsutakse kolmepoolseks koostööks.

Sõlmitud lepingud puudutavad kõiki selle tegevusala töötajaid, ka neid, kes ametiühingusse ei kuulu. Seda kirjeldab termin üldkehtivus, mille eelduseks on, et ametiühingus on piisavalt antud tegevusala liikmeid.

ISIKLIK TÖÖLEPING

Iga töötaja ei pea eelpool kirjeldatud läbirääkimistel osalema. Selle eest hoolitsevad tema eest ametiühingud. See-eest puudutab iga töötajat tööleping, millega määratakse kindlaks töökohustused, palk, tööaeg, puhkused ja erinevad soodustused, näiteks töötervishoid. Töölepingus kokkulepitud tingimused ei tohi olla halvemad kollektiivlepingus sätestatud tingimustest. Töötajal on alati kasulik sõlmida tööleping kirjalikult.



TEE ON OLNUD PIKK JA KIVINE...

Tööturuorganisatsioonidel on Soomes palju mõjuvõimu. Konsensuslikku Soomet hakati tõeliselt üles ehitama pärast teist maailmasõda, eriti alates 1960ndatest. Kasv jätkus 1990ndateni välja. Tänapäevaks kuulub Soomes umbes 75% töötajatest oma eriala ametiühingusse. See on ülemaailmselt ja ka Euroopas kõrge arv. Vaid teistes Põhja-maadades küünditakse sama suurte näitajateni.

...JA IKKA ON PIISAVALT TEGEMIST

Tugev rahvusvaheline konkurents mõjutab töötingimusi nii Soomes kui ka teistes riikides. Lühiajalised töösuhted, pingeline töötempo ja mure töö kestvuse pärast on töötajatele raskeks katsumuseks. Kurnatus ja rahulolematuse tunne on muutunud üldisteks nähtusteks. Kollektiivsus ja solidaarsus on pandud proovile. Töötajate soodustuste kaitsmine õnnestub vaid ühiste jõupingutustega. Me vajame üksteise toetust.

Globaliseerumine esitab aü-liikumisele uut tüüpi väljakutseid. Sellest ei piisa, et meil on mõju oma riigis. Aü-liikumisel tuleb teha piiriülest koostööd ja teostada töötajate õiguste järelevalvet seal, kus otsusi vastu võetakse. Soome on olnud EL-i liige 1995. aastast. EL-i liikmesriikide tööelu üle otsustatakse üha sagedamini EL-i tasandil. Samuti muutuvad üldisemaks Euroopa tasandil peetavad tööturu osapoolte läbirääkimised.



TULE KAASA, LIITU AMETIÜHINGUGA

Soomes on tavaks kuuluda ametiühingusse. Liitu Sinagi üle kahe miljonilise liikmeskonnaga! Soomes on umbes 70 ametiühingut. Igaüks leiab oma, näiteks insenerid, maalrid, õpetajad kui müüjadki. Ametiühingud on liikmeteks ühes riigi kolmest ametiühingute keskliidust (SAK, STTK, AKAVA) Käesolev väljaanne on valminud ametiühingute keskliitude koostööna. Väljaande lõpust leiad nende lühikirjeldused.

KUIDAS LIITUDA

Liitumisblankette saab töökohtadest või kutsealade ametiühingutest. Tänapäeval võib liikmeks astumine toimuda üha sagedamini kodulehekülje kaudu. Liikmed maksavad ametiühingule liikmemaksu iga kuu teatud summa. Summa suurus on eri ametiühingutel erinev, üldiselt on see 1 - 2 % brutopalgast. Kuna liikmemaksu võib tuludeklaratsioonis soodustusena vähendada, on tegelik liikmemaks väiksem. Sel viisil toetab ühiskond organiseerumist. Soomes on üldine praktika, et tööandja arvestab liikmemaksu otse palgast maha ja kannab selle ametiühingu kontole. Liikmemaksu võib maksta ka ise.



KUIDAS AMETIÜHING TÖÖTAB

Igal kutseala ametiühingul on omad tegevuspõhimõtted, kuid üldmudel on järgmine:

Liikmed kuuluvad kohalikku ametiühinguorganisatsiooni. Suurtes töökohtades, nagu näiteks tehastes, on oma organisatsioonid. Liikmed väiksemates töökohtades kuuluvad enamasti organisatsiooni, mis tegutseb teatud piirkonnas, näiteks ühes linnas.

Enamikes töökohtades on usaldusisikud, kellel on õigus ajada töötajate asju oma tööajast ja tööandja poolt makstud palga eest. Kui töökohal oma usaldusisik puudub, peab ametiühingu liige võtma probleemsituatsioonides ühendust otse oma organisatsiooniga. Kui ka oma ametiühingu abiga lahendust ei leita, viib ametiühing vaidlusküsimuse edasi kohtusse. See on liikmele tasuta, kui ta on ametiühingusse kuulunud piisavalt kaua.



Eija Hiltunen

Üldiselt eeldatakse poole aasta pikkust liikmeksolekut, enne kui kõik liikmetele mõeldud teenused avanevad. Kollektiivlepingute sätted puudutavad siiski kõiki töötajaid, sõltumata kas nad kuuluvad ametiühingusse või mitte. Süsteem töötab nii kaua, kui piisavalt paljud kuuluvad ametiühingusse. Selline üldkehtivus võidakse kaotada.

MIS VEEL KAASNEB LIIKMESTAATUSEGA

Eri kutsealade ametiühingutel on erinevad liikmesoodustused. Enamasti saavad liikmed kutseliidu lehe, kindlustus- ja puhkusesoodustusi ning soodsa hinnaga või tasuta kursusi. Ametiühingud peavad ülal töötukassasid, mille liikmetel on õigus saada palgapõhist töötushüvitist. Töötukassa liikmeks saab sama taotlusega kui ametiühingu liikmekski. Töötukassa liikmemaks sisaldub enamasti ametiühingu liikmemaksus.

Et saada töötuspävaraha, tuleb töötul registreeruda tööhõiveametis töötajaks. Seda tasub teha kohe, kui saadakse teada töösuhte lõppemisest. Tööhõiveametitest saab teavet töötuspävaraha suuruse, selle makseaja pikkuse ja muu sellega seonduva kohta. Palgapõhise töötuspävaraha saamise eelduseks on siiski vähemalt 10 kuud kestnud töösuhe ja töötukassa liikmeks olemine. Täpsemat informatsiooni leiad Töötukassade Ühenduse kodulehel www.tyj.fi.

Sinu tähtsaimaks liikmesoodustuseks on aga siiski ametiühingu toetus probleemsituatsioonides ning läbirääkimised ja kollektiivsed kokkulepped. Mida rohkem on ametiühingus liikmeid, seda paremaid kokkuleppeid suudab ametiühing läbirääkimistel saavutada. Oled oodatud andma oma panust Soome tööelu arendamisel ja töötajate huvide kaitsmisel.



AMETIÜHINGUTE KESKORGANISATSIOONIDE KONTAKTANDMED

Keskusjärjestöt:

SAK

Soome Ametiühingute Keskorganisatsioon SAK

www.sak.fi

Tel +358 20 774 000

Umbes miljon liiget. Liikmed töötavad oskustööliste ametites, nagu näiteks puuseppadena, müüjatena, pagaritena, koduabilistena, ettekandjatena ja metsnikena.

STTK

Teenistujate Keskorganisatsioon STTK

www.sttk.fi

Tel +358 9 131 521

Umbes 630 000 liiget. Liikmed töötavad peamiselt teenistujate ametites, nagu näiteks medõdedena, töödejuhatajatena, politseinikena, pangaametnikena ja riigiteenistujatena.

AKAVA RY

Kõrgharidusega teenistujate keskorganisatsioon

www.akava.fi

Tel +358 20 7498 400

Umbes 537 000 liiget. Liikmed töötavad kõrgharidust eeldavates ametites, nagu õpetajatena, inseneridena, arstidena, juristidena, sotsiaaltöötajatena, raamatukoguhoidjatena, agronoomidena, farmatseutidena ja ohvitseridena.



KASULIKKE LINKE

Teavet Soome kohta
www.infopankki.fi, www.suomi.fi

Välismaalt Soome tulevate töötajate sotsiaalkindlustus ja maksud
- In To infopunkt
www.intofinland.fi

Maksuamet
www.vero.fi

Sotsiaalkindlustusamet
www.kela.fi

Pensionikindlustusamet
www.etk.fi

Töökaitseinspeksioon
www.tyosuojelu.fi

Migratsiooniamet
www.migri.fi

Välismaalasesest töötaja Soomes
www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/02_ulkom_suomessa/index.jsp



SAK

STTK 

 **AKAVA**